

Strafhof moet beter voor zijn getuigen zorgen

De rechtspraak door het Internationaal Strafhof loopt gevaar door de zwakke positie van getuigen, waarschuwt jurist Göran Sluiter.

Getuigen die worden opgeroepen in processen van het International Straf in Den Haag moeten beter worden beschermd. Dat kan door getuigen, zowel van aanklager als van verdediging, gedurende de hele procesgang te laten bijstaan door een onafhankelijke advocaat. Die kan erop toezien of het orgaan van het Strafhof dat belast is met de fysieke bescherming van getuigen, de Victims and Witness Unit, zijn taken goed uitvoert

Dat betere bescherming van getuigen nodig is, bleek onder andere in het Kenia-proces. In die zaak is één getuige vermoord en worden zeker vier getuigen 'vermist'; ook voor hun leven moet worden gevreesd. Dat is een zeer zware tol voor het voeren van de 'Kenia-zaak', die tot op heden desastreus verloopt.

In het Kenia-proces, en andere zaken van het Strafhof, lopen getuigen niet alleen gevaar, maar lijkt er ook sprake van beïnvloeding en zelfs omkoping van getuigen. De veiligheid en de beïnvloeding van getuigen zijn zonder meer de grootste problemen waar het Strafhof op dit moment mee te maken heeft. Die hebben negatieve gevolgen voor de rechtspleging door het Hof.

Kwaliteit

Rechtsbijstand door een advocaat kan een positief effect hebben op de veiligheid van getuigen, maar ook op de kwaliteit van hun verklaringen.

De advocaat zal de – aanstaande – getuige objectief kunnen adviseren over alle risico's, het verdere traject, de concrete beschermingsmaatregelen alsook de mogelijkheden om op een gegeven moment te weigeren als getuige op te treden, omdat de veiligheidsrisico's te groot worden. De advocaat kan er ook op toezien of het orgaan dat belast is met de bescher-

Hoofdaanklager van het ICC Fatou Bensouda arriveert bij een zitting in het Kenia-proces. FOTO ANP

ming van getuigen, de Victims and Witness Unit, zijn taken goed uitvoert. Als de getuige van oordeel is dat de Victims and Witness Unit diens veiligheid en rechten niet goed beschermt, kan de advocaat stappen ondernemen, of zelf alternatieve bescherming zoeken.

Behalve voor de veiligheid van getuigen bij het Strafhof kan verdergaande rechtsbijstand aan die getuigen ook bijdragen aan de kwaliteit van de rechtspleging. Een getuige bij het Strafhof begint, na de eerste contacten met verdediging of aanklager, aan een jarenlang, zwaar, gevaarlijk en onzeker traject. Een aan de getui-

ge toegewezen, of door hem gekozen, advocaat zal de getuige in het gehele verdere proces bij het Strafhof begeleiden. Het gevoel bij de getuige dat er altijd iemand is die zijn belangen vooropstelt kan de rust en zekerheid geven die nodig is om een verklaring ter zitting af te leggen.

Naar waarheid

De rechtsbijstand aan de getuige heeft als bijkomend voordeel dat het gevaar van beïnvloeding afneemt. Immers, de advocaat zal ook denken aan de belangen van de rechtspleging, en zijn cliënt erop wijzen dat hij naar waarheid moet verklaren.

Het Strafhof is tot op heden erg terughoudend met het toekennen van ruimhartige rechtsbijstand aan getuigen die vrezen voor hun veiligheid, die het Strafhof onvoldoende vertrouwen, of simpelweg onafhankelijke en kritische toetsing willen van wat hen door het Strafhof aan bescherming wordt geboden. Voor die terughoudendheid heeft het Strafhof twee redenen. Ten eerste is het bang voor de extra kosten, die de inzet van advocaten met zich meebrengt. Ten tweede, en belangrijker, vindt het Strafhof het niet prettig kritisch getoetst te worden. Hoe dan ook, het is een kortzichtige opvatting.

Göran Sluiter

hoogleraar internationaal strafrecht aan de Universiteit van Amsterdam en advocaat bij Prakken d'Oliveira

commentaar

De mening van de krant, verwoord door leden van de hoofdredactie en senior redacteuren.

Senaat ziet beter dan kabinet dat iedereen naar rechter moet kunnen

Waarom zouden vooral mensen met minder geld voor mediation moeten kiezen?

Anderhalf jaar hebben advocaten en sympathisanten geageerd tegen verlaging van de tarieven voor sociale advocatuur, voor mensen die recht hebben op juridische bijstand maar te weinig verdienen om dat helemaal zelf te betalen. Ze zijn er letterlijk tegen te hoop gelopen, in toga droegen ze de rechtsbijstand ten grave; bij demonstraties hoort enige overdrijving. Gisteren lieten ze weer van zich horen. Want sinds dit weekeinde zijn de vergoedingen voor de pro Deo zaken wel omlaag gegaan. Staatssecretaris Teeven (justitie, VVD) maakt met die lagere tarieven niet alleen de beroepsgroep boos. Hij

strijkt ook de Eerste Kamer tegen de haren in. Bij de behandeling van de justitiebegroting, vorige maand, vroeg de senaat het kabinet per motie af te zien van de bezuinigingsplannen voor de gefinancierde rechtsbijstand. Geen lagere tarieven, geen vermindering van rechtshulp voor lagere inkomens. De senatoren grepen naar een uitzonderlijk middel. Nog voor de behandeling van het betreffende wetsontwerp in de Tweede Kamer liet de meerderheid al weten niet akkoord te kunnen gaan met de verlaging van de vergoedingen. De senaat – met uitzondering van VVD, PvdA en SGP – voorzag een 'aantasting van de rechtsstaat', een vrees die extra lading krijgt door-

dat het kabinet ook nog van plan is de griffierechten te verhogen. Maar hoe bijzonder ook, het kabinet heeft de motie van de senaat naast zich neergelegd. Daarbij riskeert het een nieuwe botsing met de Eerste Kamer. GroenLinks sprak dit weekeinde al van een schoffering van de senaat. Vandaag praat die over een vervolg. Teeven wil dat mensen vaker afzien van een gang naar de rechter, en meer zaken oplossen via bemiddeling. Dat is prima, maar de middelen voor mediation zijn nog vrij beperkt. Bovendien valt moeilijk in te zien waarom vooral mensen met weinig geld die route zouden moeten kiezen. Teeven maakt niet aannemelijk dat

zij het juridisch apparaat onevenredig belasten. Zinnvoller is zijn belofte, een commissie te laten kijken naar de groei van de kosten voor rechtsbijstand. Die zijn in tien jaar opgelopen van 330 naar bijna 500 miljoen per jaar. Voor dit kabinet van VVD en PvdA staat voorop dat de gebruiker de rechtsgang zoveel mogelijk zelf moet betalen. Van de bezuinigingsdoelstelling wil het kennelijk niet afwijken. Zo dreigt het kabinet uit het oog te verliezen dat de toegankelijkheid van het recht gewaarborgd moet zijn voor alle burgers. De meerderheid van de senaat heeft dat goed begrepen. Nu de regeringspartijen VVD en PvdA nog.